

KOPT VAJADZĪGO, SKAUST NEDERĪGO

Svētdienas katoļu kalendārā ir Pētera Hrizologa – bīskapa un baznīcas mācītāja atceres diena, bet pirmās dienas pirmās diena arī Ignācijus no Lojolas. Bīskapa un baznīcas mācītāja Aliona Ligūri pirmās diena otrdiens, 1. augustā, bet trešdiens, 2. augusts ir Jaunavas Marijas – Engeļu karalienes godam veltama. 4. augusts, tātad, nākamā piektā diena, priečera Jāņa Marijas Vianecei.

ZEMKOPJA KALENDĀRS. Tikko, vakar pulksten 18.14, iestājies jauns Mēness un tas atrodas Lauvas zīmē līdz sestdienai, abas jūlijā pēdējās dienas pavadīs Jaunavas kompānijā, pirmo un otro augustu – pie Svāriem un ar ceturtienu pārcelsies uz Skorpionu. Jā, aiz loga jau augsts – Labības, Plaujas un Rudzu mēnesis. Jūlijā beigās jāstāda zemenes, jo agrāk, jo labāk, ja stādi lieli un veseli, bet augusta pirmā nedēļas rīta pusē izcērtami nevajadzīgie krūmi, izgriežāmi zari un iznicināmi viss, ko negrib redzēt augam. Ja šī mēneša sākums ir karsts, auksta un sniegota būšot ziema, siltums norāda uz oktobra vējiem, ja ļoti karsta vasara, tad gaidāma auksta ziema, ja līst lietus, tad ziemā puteņo. Augsts noslēdz vasaru, ja tā sākusies ar lietiem, beigāsies ar sausumu, un otrādi.

ĪVĀROJAMI DATI

2. augustā paīt 120 godi (1875 – 1919) nu dīnas, kod Leiksna pogosta Līpas Mukōnūs pīdzyma lelais Latgolas nacionālās atmūdas darbināks, goreidzīnāks un žurnālists Kazimirs Skrynda.

3. augusts ir jubilejas reize zynotniecei Emīlijai Gudriniecei, kura Kaunatas pogostā dzymuse 1920. godā.

«Tāvu zemes kalendars»

AICINĀM PIEDALĪTIES

Kazimira Skrindas 120 gadu atceres pasākumos!

1. augustā –

plkst. 12.00 ziedu nolikšana pie brāļu Skrindu kapa Rēzeknē.

2. augustā –

plkst. 10.00 dievkalpojums Līksnas Jēzus sirds draudzes baznīcā,

plkst. 12.00 – pieminas brīdis pie Skrindu dzimtas mājām Vaboles pagasta Liepu Mukānos, pulksten 13.00 – K. Skrindam veltītās izstādes atklāšana un atmiņu pēcpusdiena Vaboles kultūras namā.

Daugavpils rajona kultūras nodaļa, Vaboles pagasta padome.

NEMIERĪGAS IR MŪSU SIRDIS...

1. augusts – Alfons Ligūri. Viņš dzimis 1669. gadā kāda izcilā ģimenē pie Neapoļas. 13. gadu vecumā sāka studēties Neapoļas universitātē. Pēc beigšanas, ieguva tieslietu doktora grādu. Bet drīz vien atteicās no amata un sāka studēt teoloģiju. Trīsdesmit gadu vecumā 1726. gadā viņu ievērtīja par priesteri. Daudz ceļoja, studinādams Evangēliju un i sarakstījis daudz dievījīga satura un morāletoģijas rokasgrāmatu. 66 gadu vecumā pāvests Klements XIII viņu iecēla par bīskapu.

Alfons Ligūri mira 90 gadu vecumā – 1787. gada 1. augustā. 1816. gadā viņu izsludināja par svētīgu, 1839. gadā – kanonizēja par svētu, bet 1871. gadā iecēla par katoļu Baznīcas doktoru.

4. augusts – Svētais priečeris Jānis Vianējs. Bija nabadzīga franča zemnieka dēls. Sākumā govju gans, pēc tam sādžas skolotājs un tākai tad students. Viņam bija ļoti «grūta» galva, izkrita eksāmenos. Pat garīgā priekšniecība šaubījās, vai spēs strādāt par garīdznieku. Bet Jānis nezaudēja cerību un pazemīgi mācījās tālāk. Kāds bīskaps par viņu vēlāk teica:

– Es nezinu, vai Vianējs ir mācīts, bet es zinu, ka viņš ir gudrs!

Svētais Gars Jāni Vianēju sevišķi apgaismoja biktiskrēslā. Ciemā baznīcīnā uzklaušās biki katru dienu pat 10 un vairāk stundu. Augsti un zemi nāca pie viņa no tuvienes un tālienes, lai viņš tos vadītu un dotu celsmīgus padomus.,

10. augusts – Svētais diakons un moceklis Laurencijs (Labrenčijs). Senajā Baznīcā viņu godināja vairāk par visiem svētajiem. Bija diakons pie Svētā pāvesta Siksta II ar uzdevumu dalīt nabagiem dāvanaš. 257. gadā imperators Valerijāns izdeva bargu rikojumu pret kristīgajiem. Mocekļu akti liecina, ka Laurencijs tika stipri mociņi un cepināti uz karstiem dzelžiem. Līdz beidot saņēma mocekļa palmu debesis. Ticīgie Svēto Laurenciju piesauc, lūdzoties par dvēselēm Šķīstītavā.

Svētais Turonas Gregors apcerējumā par Svētā Laurenciju nāvi 258. gada 10. augustā raksta, ka Dievs svētajam moceklim devīs privileģiju katru piektā dienu vienu nelaimīgu dvēseli izglābt no Šķīstītavas. Piektā diena ir mūsu Pestītāja nāvesdiena un arī Svētā Laurenciju miršanas diena. Ticīgie agrāk katru piektā dienu devās uz Svētā Laurenciju godam celto baziliku Romā, lai izglābtu dvēseles no Šķīstītavas.

11. augusts – Svētā Klāra. Viņa bija Svētā Asīzes Frānska visuzticamākā skolniece, atteicās no sava tēva nama bagātības un aiz mīlestības uz Dievu

bildni Dieva priekšā.

Kristīgā ticība Armēnijā pazīstama jau 2. gs. un par valdošo reliģiju kļuva 301. gadā. Bībele armēnu valodā pārtulkota 5. gs. sākumā. Latvijā pilnīgu Bībeles tulkojumu sniedza Alūksnes luterānu mācītājs Ernst Glikss. Tulkojums iespiests Rīgā, 1689. gadā. Savukārt kristīgā ticība musu zemē kļuva valdosa pirms 800 gadiem.

Svētā Bērtuļa mirstīgās atliekas atrodas Romā Svētā Bērtuļa baznīcā uz Tiberas salas un celta 10. gs. beigās.

Svētā Bērtuļa godināšana bijusi pazīstama jau izsenis arī Latvijā. Par to liecina viņa godam celta 1260. gadā baznīca Rūjienā.

25. augusts – Svētā Ludvīka diena. Viņš dzimis 1214. gada 25. aprīlī. Dievījīgā māte mēdza teikt, ka viņa gribētu labāk redzēt dēlu mīrušu, nekā iekritušu nāvīgā grēkā. Dēls nekad neaizmirsa šos mātes zīmīgos vārdus. Jau 12 gadus vecs, būdams Francijas kēniņš, par savas dzīves uzdevumu uzskatīja Dieva goda aizstāvēšanu. Ik dienas piedalījās dievkalpojumos. Dievs viņam dāvāja 11 bērnu (5 delus un 6 meitas).

Nomira 1270. gada 25. augustā ar vārdiem:

– Tavas lielās ķēlastības dēļ ieiešu Tavā namā, bijibā kritišu uz vaiga tavā svētnīcā, Kungs! (Dāvida psalms 5,8).

27. augusts – svētā Monika. Viņa bija Augustīna māte. Jaunība Augustīns noraidīja reliģijas mācību un pievērsās pagānu kultūrai un dzīvesveidam.

Monika 18. gadus sirsniņi lūdzās par sava nelaimīgā dēla atgriešanos. Dievs beidzot izklausīja viņu. Lieldienu naktī 387. gadā Augustīns saņēma atgriešanās ķēlastību, kas tika apzīmogota ar kristības sakramenta saņemšanu.

Svētās Monikas celsmīgais piemērs lai skubina mūsu zemes nelaimīgās mātes, kuru dēli un meitas ir atstājuši ticību un tikumību, daudz un sirsniņi lūgties, nevis nolādēt savus bērnus.

28. augusts – Baznīca svītā Svētā Augustīna dienu. Pēc atgriešanās viņš kļuva visievrojamākais latīnu Baznīcas doktors, filozofs un retorikas (daiļrunības teorija) meistrs. Visa viņa dzīve pēc atgriešanās, tāpat kā Svētajam Pāvilam, bija dedzīgas mīlestības uz Dievu pilna, kas tad arī vislabāk atspoguļojas visos viņa darbos. Viņš, kas daudzus gadus pavadījis maldos un grēkos, ir mums atstājis arī šos zīmīgos vārdus, kurus vajadzētu ielāgot ikvienam Dieva noliešanai.

– Ak, Dievs, Tu esi radījis mūs sev, un nemierīga ir mūsu sirds, kamēr tā neatdusēsies Tevi!

Apkopojis Tilžas prāvests A. Budže

MĒRNIEKS – ROBEŽPĀRKĀPĒJS

Ludzā, kā jau pierobežas rajona centrā, var redzēt brašus jaunekļus zājās robežsargu formās, iepāsajam pulkam nodoti bijušie DOSAAF īpašumi pilsētas nomālē netālu no linu fabrikas. Te visi rit gludi un labi, bet uz robežas šād tag atgādās arī pa kādam kuriozam. Nesen, aizrāvies ar savu darbu Mērzenes pagasta nomālē, Valsts zemes dienesta Ludzas nodāļas mērnieku biroja speciālists Daniels Paulāns atgādās tikai tad, kad viņu ielēca krievu robežsargi... Gan mēģinājis skaidroties, bet krievi nekā – fiksējuši starpvalstu skandālu – robežpārkāpumu. Laikrakstā «Ludzas Zeme» 3. Ludzas robežapsardzes bataljona komandieris Imants Daugerts skaidro, ka robeža ar

Krieviju ne ar ko nav iezīmēta dabā un jautājums esot stridīgs, vai pareizi rīkojušies kaimiņzemē kolēgi. Tiesa gan, nekādu personības dokumentu aizturētajam nebija līdzi kas obligāti jāievēro Latvijas pusē visiem, kuri nonāk tuvāk par 2 kilometriem no robežas. Turpmāk visiem mērniekiem, kuri strādās pierobežas tuvumā, būs īpaši dokumenti. VZD rajona nodāļa vadītāja Vija Tabūne savukārt piebilst, ka ar Lietuvu un Igauniju robežas pamatīgi tiek stiprinātas un sargātas, ar plašo Krievzemi pat nav iezīmētas. Līdzīgi esot arī otrā pierobežas pagastā – Goliševā, kur saskāpā ar tagad noteikto robežu, daļa zemes ir Krievijā

SĒKLAUDZĒTĀJI TIEK PIE NAUDAS

10556 lati Preiļu zemniekiem, kuri bija noslēguši līgumus par šķirnes sēklu realizēšanu šī gada 1. ceturksnī, piešķirti subsīdijs, ko tagad izmaksā. Kā «Zemturim» teicā rajona lauksaimniecības departamenta priekšsēdētāja vietnieks Jānis Desainis, dažiem pienākoties pat līdz 1000 latiem. Šī plānidām pirmsācējās reize šogad, lauksaimnieki cerot, ka valsts neaizmirsīšot piemaksāt arī solīto par šķirnes lopkopību.

Labu auzu, miežu, sarkanā ābolīpa, timotiņa, plāvu auzenes un citu kultūru sēklas realizē paju sabiedrība «Ausma», zemnieks Eivalds Vaivods no Rožupes pagasta, Arnis Opolais no Sīlūkalna, Tekla Romanovska un Nikodemus Skutelis no Saunas pagasta, Jānis Viļums no Rudzātu pagasta un citi. Pateicoties viņiem, daudzi zemes kopēji pavasari tika pie labām sēklām, varēja apsēt savas druvas, kur nu ligo lieliska raža.

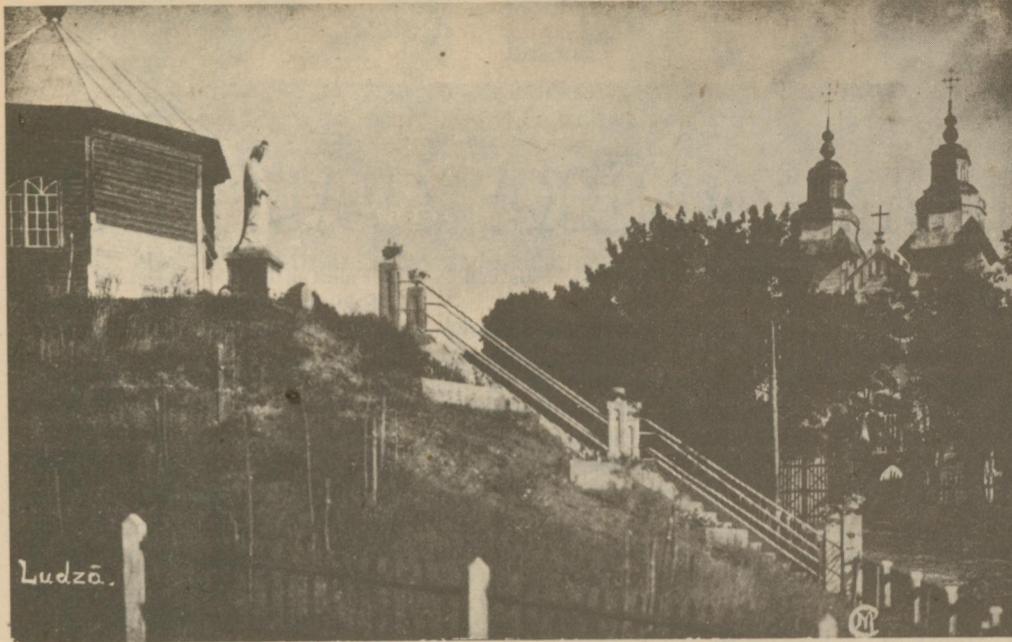
* 19. jūlijā izskaitīti grozījumi likumā par valsts budžetu 1995. gadam. Izdevumu samazināšanā budžeta iestādēm esot izmūsī solis, bet izmūsī cilvēks dara divās lietas – piemēram, dibina jaunu budžeta iestādi – Valsts cilvēknieku biroju.

* Tautsaimnieku politiskā apvienība (TPA) apsver iespēju neveidot priekšvēlēšanu koaliciju ar Demokrātisko partiju «Sākumieks». Pusgadu ilgā saistīšanās pačākēs, jo no kopējā kandidātu skaita TPA tiek atvēlētas tikai 10 vietas, un pieprasīta nokavējoša apvienošanās ar DPS.

* Valsts akciju sabiedrību «Latvenergo» nolēmusi iesākt elektroenerģijas atslēgšanu lauku lielsaimniecībām, kas ir parādā par palērēlo elektroenerģiju. Līdz 10. jūlijam bija vai nu jānomaksā parāds, vai jāmēģina vienoties.

Agris Liepiņš, «Dienas Biznesa» karikatūru nodala

TUVOJAS DIEVNAMA IESVĒTĀŠANA

1938. gadā Ludzā platosās drausmīgs uzgunsgrēks, nodega arī koka baznīca, kas bija celta uz viens no pakalniem pie pilsdrupām. Tā, kā var spriest no attēla, nav bijusi sevišķi liela, bet saistīta ar biskapu B. Sloškānu un A. Uršā dzīvi, daudzumā citiem svarīgiem notikumiem. Pēc kara draudze bija sasparojušies sākt jaunas, lielas mūra baznīcas būvi, pareizāk, turpināt J. Gabrāna aizsāktā darbu. Sienu celtniecība jau bija virs logu aifām. Pie sava poslošā darba kērās laika zobs, aizsākot celtni pārvēršot drupās, kurās auga koki un krūmi...

Jāpiebilst, ka nodegusī baznīca bija jau trešā, kas uzcelta Ludzā – pirmā bijusi jau Viduslaikos, nodega Livonijas kara laikā. Otra koka baznīca uzcēla 1678. gadā, tā nodega 1738. gadā, frēšo kanoniks Abrickis (apglabāts zem baznīcas, tājā vietā tagad stāv krusts) uzbrūvēja 1738. gadā. Tā bija 615 kvadrātmētrus liela, ar diviem torniem, pieciem altāriem, bagātu liturgisko skaitu veltījis Jaunavas Marijas Debesis uzņemšanas svētbildi. Kā agrāko, arī jauno arhitektonisko

Tā daudzus gadus kalna galā, aiz Jaunavas Marijas statujas pie pussabrukuša zvanu torna stāvēja sarkanu kieģeļu apdrupušā sienas, ko bieži vien apciemoja vietējie dzerāji, lai «fālak no laužu acim» iebaudītu savu «sīvā malku».

Reizē ar Latvijas jauno atmodu un sarkanbaltsarkanā karoga atgriešanos, būvdarbi te atjaunojās un galvenokārt pateicoties tagadējā Liepājas diecēzes biskapa Buļa kunga rūpēm, kurš lolaik bija Ludzas dekanšs, neuzskatīja par

tātām laikām pārveidojis gan visu apkaimi, gan arī sārmās pilsētas starp pieciem

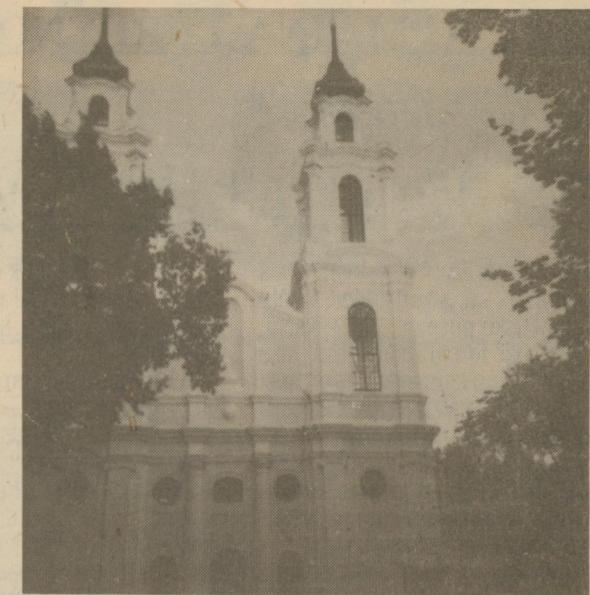
ezeriem panorāmu kopumā. Saimnieks sprīzē, ka uz augusta beigām varētu tikt pabeigtā iekšējā apdare, atlīks tikai altāru izgatavošana – meklējot labu kokgriežu un cilus māksliniekus, namiņš hostījai jau izgatavots. Uz šejieni no kapii kaplīcas, kas šos gadus kalpoja par baznīcu, pārnēs Jaunavas Marijas Debesis uzņemšanas svētbildi. Kā agrāko, arī jauno arhitektonisko

skaitu veltījis Jaunavas Marijas Debesis uzņemšanas godam.

Pans Z. Černeckis stāstīja, ka kopā ar viņiem strādajot arī vietējie mūrnieki un apmetēji Čarkova, Matulis, Kudrjavceva, galdnieki Kleščenko un citi, bet viņi strikti ievēroja darba laiku, līdz vēlam vakaram ap objektu rosās tikai poli. Pane Dorota Černecka ne tikai bija ar mieru iepazīstināt ar viņiem, bet arī ar polaroidu fotogrāfi savus taufliesus no Pšemišļas (arī Lublinas tuvumā) Janu Černecki, Marjanu Zajacu, Kāstošu Kaminski. Večeslavu Somejanu kopā ar dzīvesbiedru un mazo dēlēnu uz ieejas fona. Vīri kļusēdamī uz to brīdi novāca barjeru, kas sārga nesen izcemenētās ieejas kapnes, lai tūlit pēc tam atjaunotu, tādējādi brīdinot ziņķirīgos apmeklētājus.

Zdislavs Černeckis stāstīja, ka, pēc viņa ieceres, jaunajam dievnams līdz sakārtojams viiss pakalns, vecais zvanu tornis saglabājams kā arhitektūras piemineklis, atjaunojama dekāna māja.

Antons Rancāns.
Dorotas Černeckas foto

LATGALES FENOMENA IZGAISMOJUMS

Ieskats mākslas maģistra Jāņa Igovena daiļradē

Gadu mijā, kad debesis vēl izskatās tumšakas par zemi, filozofijas zinātņu Doktors Pēteris Zeile raksturoja Rēzeknes mākslas koledžas koktēlniecības nodalas vadītāja gleznātāja Jāņa Igovena izstrādāto maģistra darbu «Krucifiksi veidi Latgalē un to funkcijas», kā atzinīgu ieguldījumu konkrēta jautājuma izpētē un Latgales kultūrvēsturē (K. Dz. 2. 95.). Latvijas Mākslas akadēmijas profesora teiktais rosināja ieskatīties daudzpusīgā mākslinieka Jāņa Igovena daiļradē un uzrakstīto darbu atzinības. Tēmas izpētes mērķtiecīgais darbs aizsākta, absolvojot LU, izstrādājot diplomdarbu Teorētiskā daļu «Fakultātīvās kurss Latgales krucifiksa atjaunošanā Lietišķās mākslas vidusskolā». Autors izsakās «nācās izzināt kultūrmantojuma vērtības pa visu Latgali». Tas ir, pētīt kokgriezuma rašanos un attīstību Latvijā, Latgales koktēlniecības vēsturi. Iepazīt krucifiksa formas izpratni tautas meistarū interpretācijā.

J. Igovena publicētajos rakstos «Krūts ceļu krustojumus – problēma un išteņiba», «Raksturīgie krucifiksa būvformu tipi Latgalē» (K. Dz. 6. 94.) izteiktās domas nezaudē aktualitāti. Krucifiksi atgriežas pilsetu un lauku dzīvokļos, sabiedriskajās telpās, apdzīvotās vietās, individuālajās zemnieku sētās. Svarīgi, lai «atgriešanās» procesā garīgo vērtību atpazīšana stiprinātu Dieva klātesamību, spodrinātu Kristus izpirkuma upura dvēselisko gaisotni. Lai kri-cifiksi kļūtu patiesi laikmetīgi mākslas darinājumi ar savu emocionālo iedarbību atdzīvinātu vēl maz apzinātos, sentēvu darba kopībā iestrādātos tīcības vienības un darba ētikas kritērijus.

Darba «Krucifiksu veidi Latgalē un to funkcijas» kopsaturā analizētas cēloņsakarības, kuras ietekmējušas krucifiksa pasūtītāju un to izgatavotāju domāšanu, akumulē konkretā krucifiksa saskarsmi ar citiem mākslas veidiem, mazo arhitektūras formu izveides nosacījumiem konkretā vidē.

Izvērtējuma spriedumi izriet no garīguma sapratnes nepieciešamības un mākslas likumsakarību pareizas izvēles, no raksturīgām cilvēka – Jēzus tēla atveidošanas stiliskām iezīmēm.

Izvirzītās tēmas zinātniskajā izpetē – pārsvarā Dienvidlatgales krucifiksi. J. Igovens nenoliedz viedokļu dažādību, arī necenšas tos iztirāt, nedz izvirzīt Latgales krucifiksiem pārrādīšanas problēmu, kon-

sekventi aizstāv savu uzskatu. Katra problēma sev līdzi nes neskaidribas un ar to saistītās līdzības.

Latviešu, poļu, latgaliešu etnisko un arheoloģisko kultūrlānu struktūru mijiedarbībā mākslinieks J. Igovens apzinās krucifiksa tēla radīšanas intelektuālu darba vērtību, uzsver nepieciešamību māksliniekam – krucifiksa veidotajam organiski izjust tradicionālo. Mākslas un dzīves saskares pasaules redzējuma kontrapunkta izšķirošais ir sava skatījums modernajā kultūrā, racionalismā, formētājās valstu un cilvēku attiecībās, cilvēkmīlestības, miera un romantisma aurā. Patiesības izpratni iznest caur konkretu sociālo apstākļu radīto kultūras decentralizācijas loku distancēm.

Krucifikss gadu simtu soļu ritumā iegājis visos mākslas veidos, pasaulei izslavētos šedvros un cilvēka zemāpziņā kā simbols, kā kultūras forma. Pat pietīcīgā sarunu valodā iezīmē, identificē Latgales krucifiksa jēdziena izpausmi. Mākslas zinātnieks O. Spārītis atzīst savdabīgo katoļu mākslinieciskās kultūras fenomenu ar plašo un bieži vien anonīmo tautas mākslas meistarū līdzdalību svēto tēlu darināšanā (K. Dz. 9. 89.)

Provinciālisms, iedomā vai Latgales krucifiksa fenomens ir tas ar kuru izejam un dzīvojam pasaules kultūrā.

Lai vai kā! Tikai ar dažu mazu, atšķirīgu ārišķīgu detaļu vieni un tie paši sērijei veidotie āra krucifiksu atveidi, kuri mājo mūsu tautiešu kultūrvīdē, logiskā, zinātniskā tā sauktā analītiskā domāšana liek J. Igovenam atsaukties uz izcilākiem kaimiņvalstu sakrālās mākslas meistarū darbu paraugiem.

Piemēram, lietuvieši krucifiksa kompozīcijā iecerēto sižetu risina savdabīgi, droši un novatoriski, ar negaidito, nepierastu ienesi dzīvē īstu mākslu.

Krucifiksu veidošana un uzstādīšana aizsākusies jau tālā senatnē. Laika gaitā tiem izkrustājējies īpatnējs, savām funkcijām atbilstoši mūsu novadiem raksturīgs monumentāls veidols.

Šodien Latgalē ticīgo ļaužu aprite ēksistējošos krucifiksus J. Igovens klasificē un izdala piecus būvformu tipus.

Koledžas mācību darbna ikdienā pavadītie 13 gadi J. Igovenam nošķirtinājuši pārliecību, kas teorijas un praksas kontekstā

negodu ne aizbraukt uz cirsmu, kur gafavija kokmateriālus, ne gādāt par būvmateriāliem un strādniekiem. Ar entuziasmu pie darba kērās arī vietējie iedzīvotāji.

Pa šiem gadiem koki uz kalna pastiepušies garumā, bet jaunās baznīcas statītie baltie torni krietiņi vien augstāki par tiem. Tuvojas beigām iekšējās un ārējās apdares darbi, kuros galveno lomu spēlē polu speciālisti. Augsti velvētājā trijā nāvu telpā un uz sastātnēm pie tās vietumis strādā krāsotāji, filigāni pielīdzinot krāsu, lai viss izskatītos nevainojami. Viņus vadā pāns Zdislavs Černeckis no Zaošēs (netālu no Lublinas), kopā ar viņu bijušā plebānijas māja otrajā stāvā dzīvo dzīvesbiedre Dorota un mazais dēlēns Pēteris Pāvels, dzimis tieši abu patronu vārda dienā.

Inženieris un viņa ģimenīte atnācēju nosēdīna pie kafijas galdīna. Viņi tiri ciešami runā krieviski un saruna rīt nepiespiesti. PKZ, kurā par imženieri bijis pāns Zdislavs, strādājusi, nama restaurācijā Rīgā, Marstalu ielā 6/8. Ludzā ar viņiem ieradūsies 1992. gada septembrī, no tiem laikiem pār, piemīnu nofoto grafētās baznīcas brūkošās sienas. Tagad šīs lepnais dievnams pārveidojis gan visu apkaimi, gan arī sārmās pilsētas starp pieciem

ezeriem panorāmu kopumā. Saimnieks sprīzē, ka uz augusta beigām varētu tikt pabeigtā iekšējā apdare, atlīks tikai altāru izgatavošana – meklējot labu kokgriežu un cilus māksliniekus, namiņš hostījai jau izgatavots. Uz šejieni no kapii kaplīcas, kas šos gadus kalpoja par baznīcu, pārnēs Jaunavas Marijas Debesis uzņemšanas svētbildi. Kā agrāko, arī jauno arhitektonisko

skaitu veltījis Jaunavas Marijas Debesis uzņemšanas godam.

Zdislavs Černeckis stāstīja, ka kopā ar viņiem strādajot arī vietējie mūrnieki un apmetēji Čarkova, Matulis, Kudrjavceva, galdnieki Kleščenko un citi, bet viņi strikti ievēroja darba laiku, līdz vēlam vakaram ap objektu rosās tikai poli. Pane Dorota Černecka ne tikai bija ar mieru iepazīstināt ar viņiem, bet arī ar polaroidu fotogrāfi savus taufliesus no Pšemišļas (arī Lublinas tuvumā) Janu Černecki, Marjanu Zajacu, Kāstošu Kaminski. Večeslavu Somejanu kopā ar dzīvesbiedru un mazo dēlēnu uz ieejas fona. Vīri kļusēdamī uz to brīdi novāca barjeru, kas sārga nesen izcemenētās ieejas kapnes, lai tūlit pēc tam atjaunotu, tādējādi brīdinot ziņķirīgos apmeklētājus.

Zdislavs Černeckis stāstīja, ka, pēc viņa ieceres, jaunajam dievnams līdz sakārtojams viiss pakalns, vecais zvanu tornis saglabājams kā arhitektūras piemineklis, atjaunojama dekāna māja.

monumentālu kompozīcijas risinājumu, pārdomātu galveno masu plastisko apdarī.

Gleznotāja J. Igovena otai un krāsu palelei interesē apkārtēja dzīve, novada cilvēki, daba, zemes augļi, ziedi, ziedi un vēvreiz ziedi. Autora personālizētā eksponēti Latgales atmodas redzamāko kultūras darbinieku portreti, gleznoti vēl akadēmisko prasību iespāidā. Lauku ļaužu darba dzīves tēmām veltītas figurālās kompozīcijas. Zemes krāsu piesātinātā kolorītā apliecinā kā autora tā glezna varoņu zemes atkal sanemšanas prieku un dzīvotgrību.

Dzīmtās puses Kaunatas pagasta dabas raksturojums visos gada laikos. Saules gaismas sulīgais iegleznojums ar paletē nazi strikti sevi piesaka, vienlaicīgi raksturo auto-ra rokrakstu, dekoratīvas glezniecības konceptīcijas izvēli, ļauj strauji, temperamentīgi svāigā gleznojumā atklāt dabas tēlu.

Daudzveidīgu pārsteigumu pārpilni krāsotām tonī ir ziedu kompozīcijas, kuram, ja gribam, varam ticēt, ja nē, tad varam apbrīnot mākslinieka bezpriekšmetu asociatīvas glezniecības fantāzijas spēku kā Dieva dotu dāvanu. Talantīgi apgleznotajos audēklos zemes augļu pārpilnās kļuso dabu kompozīcijas autora meistarības, virtuozitātes apliecinājums izskan kā piepildījums krāsainajiem sapnjiem kā pateicības izmeklēta mūzika cilvēkam par labiem darbiem.

Par J. Igovena gleznu izstādēm avižu recenzijās izskan, ka viņa glezna noteikta vērtība ir gaismas. Ar tās palīdzību krāsas pātop topos, formas stilizējās gan ainavā, gan kļusajās dabās, kā arī smagā roka muzikālā ritmu pārnemto jauniešu pašizteiksmē. Autors nediktē savu patiesību, bet rosina saskatīt patiesību dabā, apliecināt latviešu glezniecības izpratni. Viņa radītā glezna ir dasbas tēla intīma analīze krāsās. Ja vajag nebaidīs būt par arbitru – «pasūtīt mūzikā», krāsu kontrastos un tēmas ieceres vispārinājumā.

Katram ir tiesības būt zinošam tradicionālajā ētikā. Var paļauties redzētājam, var to izmantot kā hrestomātisku piemēru, var apzināti vai neapzināti no autora izjūtām novērsties, taču gleznotājs skatās uz ainavas koptēlu. Izvērtē tās iekšējās sakarības, kas garantē glezniecisko emocionālo skatījumu, kad daba kļusē (Klusā daba ar baltiem ziediem), kad daba optimizējās, dubultojas («ezermalu atspīdumā cikli»), kad daba atklāj sevi gada laikā misijās (Ziedosais pagalms).

Jānis Igovens pie skatītājiem nāk ar vēlamu atklātu mūsu dabas tēlu.

Pēteris Gleizdāns

audzēkņus būt cienīgiem dzīves un cerīgas nākotnes ievirzēm. mūsdienu tehnikas un mākslas prasībām un to attīstības perspektīvām.

Mākslas maģistra stiprā griba un radoša darba energija ļauj ne tikai nodarboties ar zinātniskās pētniecības darbu, bet arī savas izjūtas un pardzīvojumus izteikt tēlotājas mākslas profesionāla izkoptā valodā. Vienlīdz talantīgi strādā koktēlniecībā, glezniecībā un foto mākslā.

Vairāku Ludzas, Preiļu rajona ciematūkrustus rotā izjustās J. Igovena veidotās mūkas. Ar savu koktēlnieka talantu stiprina tīcības būtības pamatus, iedvesmo jauniem dzīves strāvojumiem ko dzīvības Kristus dod. Viņa veidotā mūku raksturīgās iez

DŪMU APMAINA TURPYNOJĀS

Vitolds Valeinis

VOI LATGALISKAM LATVIISKUMAM ZAMĀKA KVALITĀTE?

Latgalīšu volūdas jautājumam divas puses. Pirmo — ūrējo nūstādne, varātu saceit, politiskā puse un ūtra — īkšējā, pošas volūdas formu izkūpšanas puse (par tū leidz šām kompetenti rakstejuši O. Breidaks, L. Leikuma, A. Stafecka u.c. Šureiz par pyrmū pusi, par tū, kōpēc latgalīšu volūda vajadzeiga un kūpama. Taitod, ūreiz pazāvēšona uz volūdu nu tōs praktiskos nūsaceitēibas, un tōs vajadzeibas puses.

Izcytis franču filologs Rolans Barts par volūdom vīnas nacijas īvorūs roksta: «Rakstnīkim, intelektualim narati pōrmat par tū, ka jī narksta volūdā, kū «Lītoj vysi pōreji cylvāki». Bet teiši tys ari labi, ka vīnas un tōs pošas dabiskos volūdas rūbežos /./ cylvāku reiceibā i it kai dažaidas izlūksnes /./ Dantē vysā nūpītneibā apsprīj jautājumu, kaida volūdā — latīni voi toskanu — jam jōroksta «Dīres». Un jys izvēlej tautas volūdu na aiz politiskim voi polemiskim apsvārumim, bet nu kotas volūdas atbilstībās sovam, priķsmatam: jys jyut, ka obas volūdas (taipat kai myusim franču klasiskā un myusdīnu, mutvōru un rokstu volūda) roda sova veida dōrgumu krōtuvu, nu kuras var breivi smējāt atkareibā nu sovas vēlmes

./. volūdom jōbyut tik daudzom, cik ir dažaidu vēlmu ./., lai nīvīna volūda — kaida tei ari bytu — nanūmōktu cytu volūdu ./.

Pi vīna atsasaiksim uz ūtru autoritati volūdas lītōs — uz profesora Leonarda Latkovska atzynumu: «Volūda pīdar tikai tōs lītōtīm un nīvīnam cytām. Kotram ir tīseibas dzīvīt, kotram leidzeigā kōrtā ir tīseibas lītōt tū volūdu, kaidu jys ir montōjis. Latgali napazeist naīcīteibas un uzbōzeibas, latgali nikod nav prasejuši, lai cytu provinču īdzīvōtījī pījamtu jūs volūdu.» Atšķireibas volūdā nakaitej nīvīnai pusei, taisni ūtraidi — padora nacijas kulturas dzīvi bogtōku, daudzveideigōku. Latgalīšu volūda nav Šķērslis nacijas vīnōteibai, teiši preteji: tei vari sekmēt vineibas styprynošonu. Kaida ziņā? Taidā, ka Latgolas latīni ar sovu volūdu klius stypriki sovā nacionalajā, latviskajā nūstādne, jo sovā pošapzīnā byus auguši nu sovas dabiskos dzymtōs saknes, un tys ir golvonais kulturas organiskos atteisteibas priķsnūteikums, bet valsts, vīsa nacijā ari klius bogtōka, styprika, stabilōka un iztureigōka pret vysaida veida asimilacijom. Taitod navys tikai nikai-

da jaunuma nabyus ni vīnai, ni ūtrai pusei, bet īgyvums byus obpusejs un kūpeigs.

Pi tam, pīejūt kulturvēsturiski un praktiski: kas byus spējeigs pōrijim latgalīšu kulturas un literatūras vērteibas un tradicijas, jo mes lausim paneikt un leidz ar tū izneikt latgalīšu volūdai? Nakupta volūda žargonizejās un pazakļau asimilacijai.

Lai volūda pastōvātu un funkcionētu gon vēsturiskā kontinuitātē, gon ūdīnejōs saisteibos un sakareibos, tū vajag kūpt. Tys īspējams na tikai ar preses paleidzeibu, bet ari skūlōs, vīspyrms, prūtams, skūlōs. Nūvoda latgalīšu volūda bytu jōmōca kai mōceibu pīrkšmats. Te jōuzsver, ka jōmōca navys latgalīšu volūdā, bet latgalīšu volūda, vairōk stunžu tai atvālūt skūlas sōkumā. Tei jōapgyust saleidzynōjumā ar kūpanacionalū volūdu. Gimīnē lītōtīs volūdas nūraidejums voi pat nūnīvōjums ir pret vīsim pedagogijas un humanitātes nūsacejumim. Tys var radeit navajadzeigus pretnūstōdējumus. Jo jau reali ir pastōvējušas un pastōv divas volūdas, tod vajag īt na nūlīguma un pretstatejuma (tys jau, dīmžāl, ir barbariski dareits na vīnu vīn reizi), bet

saprēteiga kompromisa, sadarbeibas celu.

Navajag par vari latviskot, jo latgalīši jau ir latviski. Uzmōceiga latviskīšanas tendence var pat klyut par pīdauzeibas akmini vīsim lobajim nūdūmim un augleigai koeksistencei. Labdabeiga un labvēleiga sadarbeiba nōk par lobu obom pusem un kūpā — vīsai Latvijai.

Dīmžāl, ir latīni, un vēl nūzālōjamōk, ka ir ari latgalīši, kuri dīmōj, ka latgalīšu volūda ir ūtrīšķireiga, tai sokūt, subvolūda, kas spēj apkopēt tikai subkultūru, subliteratūru. Šīs uzskots leidzeigs pagōjušūs godsymlūs pastōvējušam Baltijas vīcu mūžīnīku uzskotam. Jī par «sub» uzskateja vīsu, kas saistejōs ar latīni volūdu, kulturu, dīmōšanas veidu.

Agrōkūs preteškeibu izleidzynōšonu storp latgalīšim un pōrējīm latīsim, dīmžāl, vēl stypri kavej, naretī pat intelīgence sastūpām, naizpratne par tū, ka latgalīšais ir latviskuma organīša sastōvā, ka Latgola ir Latvijas bolsts pret austrumu invazijom un ka tikai latgalīšu Latgola ir tīs spāks, kas spēj atvareit tautai svešu, uzmōceigu spāku īzaspīšonu gon Latgolā,

gon leidz ar tū vīsa Latvijā, ka ar latgalīšuma styprynošonu jōsorgoj Latvijas austrumi, cytaži, nanūstyprynojūt vītejū, nu giminem, nu dzymtu tradicejom nōkušūs vērteibu apziņu, Latgolas latīni, kauneidamīs nu sovas izkrūplōtōs, žargonītōs volūdas, pōrīt uz svešū, praktiski vīldūšū volūdu, kas ari latīni skūlu tryukuma dēl pīrubežā padareita par vīneigū volūdu izgleitēibas īgyušonā. Un pōrīt na tikai uz svešū volūdu, bet ari uz dīzīves veidu. Tai aizplyust pa asimilacijas straumi uz leju un grīmst svešātīšu jyurā...

Taitod, tikai stypra latgalīša Latgola var stypryno Latviju. Vījināt latgalīšu, zaudēsim na tikai Latgolu, bet draudim paklausim ari Latviju, jo neiks latgalīšais Latgolā, tod nabyus ari latviskīšu Latvijas. Tikai pacelēt Latgolu, paleidzēsim ceļt vīsu Latviju. Vēl cytim vīrdim sokūt — uzturēt spākā un kūpt latgalīšu ir golvonais veids, kai sorgēt latviskū Latvijas austrumūs.

Taitod, tik lela nūzeime un tik augsta kvalitate ir latgalīšu latviskumam. Taitod, tik lela nūzeime un tik augsta kvalitate ir latgalīšu latviskumam.

Pēteris Zeile

PĒDĒJAIS LATGALISKĀIS «PROMETEJA» IZDAVUMS

Zyrgs uz jumta

Es izbrauču uz Krīviju rātu zyrgā.
Beja zīma. Snyga snīgs.
Zyrgs pīkusa un sōka mest kōjas. Mañ cīši gribējōs
guleit. Es nogurumā tīkkū nakrytu nu sadīm. Bet velti
es meklejū nakts-mōjas: ceļā mañ nasagadeja nīvīna
cīma.
Kū darei? Beja jōpalīk par nakti teirumā.
Apleik ni kryuma, ni kūka. Tikai mozs mītējēs beja
radzams nu zam snīga.
Pi itō mītēja es kai-nakai pīseju sovu pōrsolušā
zyrgu, bet pats nīsagulu te pat snīga un alzīmygu.

Muns kaimiņš literats Vladislavs Staunis īdeve unikalu izdavumu latgalīšu volūdā — E. Raspē «Kas nūtyka ar Minhauzenu», kurā divōs daļōs apkūpōti 38 stōsti par Minhauzena naparostajim pīdzīvōjumim. Grōmota izdūta Moskovas latīnišu izdevnīceibā «Prometejs» 1937. godā. Tōs redaktore, pīzeistāmō latgalīšu mōceibu grōmotu autore Vera Daškeviča. Es ar viņu 50. godu beigōs sasarckstēju un jei mañ atsyutēja saroktu ar pošas sastōdēitōm un redigeitōm 20 latgalīšu grōmotom.

Kai zynoms, tymā pošā 1937. godā izdevnīceiba «Prometejs» tyka slāgta, lelōkō daja darbinīku arestāti un nūšauti, cyti izsyuteiti uz Gulaga lägerim. V. Daškeviču izsyuteja uz Vyduzāziju. Tai ka šei grōmota varēja byut ari pādejais «Prometeja» latgalīšais izdavums.

Kas atsatīc uz jōs redigeitū «Minhauzenu», pīsaista lūti skaiderī, izteksmeigō, dzīvīt latgalīšu volūda. Nazīnu, voi apzīnōti tulkotōja Sofija

Jerumāne ir turējīs pi P. Stroda ortografijas, voi ari jōm obejom pīmytusi normala, vīseleiga volūdas izjyuta, bet tur naatrūdam nikaidu ortografisku izkrūplōjumu un atkōpu nu 30 — godūs ari Latvijā pastōvēšajom latgalīšu raksteibas normom. Vīneigais tryukums — jaukāj latgalīšu mēlē ūr tur sastūpami rūsicīsmi (kuropatkas, vīšes kauļēš, mundirs, ļovs, kaznācējs u.c.). Tumār tāidu (ari Latgale ūr tur lītō) vīrō nav daudz un tī pōrōk naīspaido teirū un raitū latgalīšu volūdu.

Dīmoju, ka myus volūdnīkam vajadzātu lelōku vīreibu pīvērst latgalīšu dialektā atteireišonai nu rūsicīsmim, polonismim un cytim svešim pījaukumim leksikā un morfologijā, navys jaukt ūaužu pītūs ar jaunas ortografijas izgudrōšonu. Eksperimenti ortografijas grūzeišonā (jaunkonstrukcēšonā) nav tikai navaineiga un ūaura gramatikas līta. Tei praktiski ir daudz plāšā kulturas līta, kas napōrdūmōti eistīnōta draud saraut saiknes ar tai jau pavīrgū latgalīšu literatūras (bet plāšok — kulturas) tradiceju un nūdareit tai naatgrīziniskus zaudējumus.

Viktors Vonogs

ATBALŠTEISIM

MYUSU

LITERATURU

Kod tautas dvēsele ir mūceita un nycīnīta, bet mes atveseļošonai nadorom nikō loba, tys ir tāids pat nūzīgums, jo kāds īvainotam cylvākam nasnāgtu nikaidas paleidzeibas.

(Jōns Cybulskis)

Šei dūma vadēja ari myusu dorbu, kod 1990. godā varējom atsōkt grōmotu izdūšonu vaclatīšu volūdu. Beja atsakō-puse komunistu vara ar tōs slapani nūteiktū rokstu īspīšons aizlīgumu. Grytu pōrbaudējumu laiku myusu literatūra beja īzrējuse: kai Andryvs Jūrdzs pyrmō aizlīguma laikā ar sovom rūkroku grōmotom beja saglobōjs tīceibū rakteitam vīrdam un literatūrai, tai

ari izdevējs Vladislavs Lōcs Vōcījā ar sovom daudzajom grōmotom ūtrō aizlīguma godūs mums atgōdynōja: napagurstīt, tīcīt un gaidīt sovās taisnības atdzīmšonu, sovā breiveibū!

Kaut ari literatūra ūrējuse sovās sasnāgumus, kaut ari volūdnīki ūrējuse beja pīrōdējūsi myusu volūdas vēsturisku prioritāti. Voldūšōs aprīndas dzīmītē pa tū laiku ar sovā asimilacijas izkapti strōdōja lēni, bet naatlāideigi. Izauģuse na vīna vīn paāude, kas vairs namōk sovā mōtes volūdu. Voi tys nav sōpeigi, ka vīnu pošu nedējas avīzēti navaram aizpīlēdīt sovā tāvū volūdu?

Voi mes īausim izmērt vēl vīnai nu boltu volūdom, kuras fonetiskā uzbyuve un struktūrālā veidōjumi nav leidzeigi ni vīnai nu rodu volūdom? Volūda var augt un dzīvīt tikai literatūrā. Pamasta sadzeivis un folkloris vajadzeibom, volūda agrōk voi vālōk nūmērīst. Volūdnīki ī konstatējuši, ka kotru godu pasaulē izmērīst pa vīnai volūdu.

Tei ir myusu kūpeiga līta, myusu svātīkais pīnōkums — veidōt un atbalšēt myusu literatūru. Ikvīns var byut ūtō lelō dorba leidzdaleibnīks. Pisadolit mōceibu grōmotu, nūvodpētīceibas un kulturas vēstures izdavumu sastōdeišonā! Īsytīt sovus literarūs dorbus izdūšonā,

pīsadolit ar tūm rokstu krōjumā «Olūts», «Tāvu zemes kalendārā! Latgolas Kulturas centra izdevnīceibas adrese: Bazneicās ilā 28, Rēzeknē, LV-4601 (voi a. k., Rēzeknē, LV-4601), telefons — 22298.

Pēcīt un izplotīt myusu grōmotas! Kotrys izpōrdūtās izdavums nas leidzēkļus jaunas grōmotas izdūšonai.

Losīt myusu grōmotas un mōcīt tōs laseit ari sovīm bārnīm! Prīcōsimēs un byusim lapni par sovā vacū un skaisti skaneigū volūdu.

Myusu volūda dzīvītē myusu literatūrā!

Izlosi

un pastōsti cytim, ka ir Latgolā avīze

ZEMTURIS

Lai kur kas, bet jōs slejōs Tu vīnmār atrassī sev kū nūdēreigū, izlaseiši pīzeistāma nūvōdīnī — Latvija un alzīrēbōz — dūmas par tū voi cytu jautājumā, opskotus par iznōkušom un vēl izdūdam grōmotom, jaunus ūstōstenus un plāšokus dorbus, kuri likū saraksteiti. dīzējūlī, pyrmpublicējumus, vītējūs autoru muzyku.

Vordu sokūt

«Jo te ir Latgola,
Te ir myusu fāvaine!»